

Maison des Relations Internationales de Strasbourg

curățenie și reabilitare
a curții cu juriu
sechestrata din Poitiers

A N D R É G I D E

Amintiri
de la Curtea cu Juri
Sechestrata din Poitiers

Traducere din limba franceză,
prefață și note

IRINA MAVRODIN

Cuțrins

Prefață	5
AMINTIRI DE LA CURTEA CU JURI	11
SECHESTRATA DIN POITIERS	93
Table cronologic	159

LIBRIS
TRADUZĂRE

Rouen, mai 1912

Dintotdeauna tribunalele au exercitat asupra mea o irezistibilă fascinație.

Când călătoresc, patru lucruri mă atrag mai ales într-un oraș: grădina publică, piața, cimitirul și Palatul de Justiție.

Dar acum știu din experiență că una e să asculti cum se împarte dreptatea și alta e să contribui tu însuți la împărțirea ei. Când faci parte din public, mai poți crede în dreptate. Pe banca juraților însă, îți spui în sinea ta cuvintele lui Hristos: *Nu judecați*.

Desigur, nu-mi închipui că o societate se poate lipsi de tribunale și de judecători; dar timp de douăsprezece zile am putut simți, până la spaimă, cât de îndoelnică și de precară e dreptatea omenească. Lucru ce se va mai vădi poate întrucâtva în aceste note.

Totuși, țin să spun aici, de la bun început, pentru a mai tempera criticele care se întrezăresc în povestirile mele, că faptul care m-a izbit poate cel mai mult în cursul acestor ședințe e conștiinciozitatea cu care toți, atât judecătorii, cât și avocații și jurații, se achită de funcțiile

lor. Am admirat cu adevărat și nu o dată, prezența de spirit a președintelui și felul în care cunoștea fiecare caz; rapiditatea interogatorilor sale; caracterul ferm și moderat al acuzației; densitatea pledoariilor și absența oricărei elocințe deșarte; în sfârșit, atenția jurațiilor. Mărturisesc că toate acestea întreceau speranțele mele; dar totodată făceau ca anumite scrășnete ale întregului mecanism să fie cu atât mai îngrozitoare.

Fără îndoială, treptat, vor putea fi introduse unele reforme, atât cu privire la judecător și la interogatoriu, cât și cu privire la jurați¹ ... Nu e rolul meu să le propun aici.

I

Luni, mai 1912

Se procedează la apelul jurațiilor. Un notar, un arhitect, un institutor pensionar: toți ceilalți sunt recruitați dintr-comerțanți, mici negustori, meseriași, agricultori și mici proprietari; unul dintre ei abia știe să scrie, și pe buletinul lui de vot va fi greu să distingă între *da* și *nu*; dar cu excepția a doi nepăsători, care de altfel se vor recuza în mod constant, fiecare pare foarte hotărât să-și pună în joc întreaga conștiinciozitate și întreaga atenție.

Agricultorii, în majoritate zdrobitoare, sunt hotărâți să se arate foarte severi; isprăvile unor bandiți ca Bonnot etc. au preocupat nu demult opinia publică: „Mai ales să nu fim indulgenți“, iată cuvântul de ordine, lansat de

¹ A se vedea în această privință ancheta din *Temp*, numerele din 13 și 14 octombrie, și din *Opinion*, numerele din 18 și 25 octombrie 1912. (n.a.)

ziare; domnii jurați reprezintă *Societatea* și sunt cât se poate de hotărâți să-o apere.

Unul dintre jurați lipsește la apel. Nu s-a primit din partea lui nicio scrisoare de scuze; nimic nu-i motivează absența. Condamnat la amendă regulamentară: trei sute de franci, dacă nu mă însel. În timp ce sunt trase la sorti numele celor care urmează să ia parte la primul proces, sosește, asudat leoarcă, juratul absent; e un biet țăran bătrân ieșit parcă din *Pușculița* lui Labiche. Stârnește un mare hohot de râs când explică faptul că se învârtește de-o jumătate de oră în jurul Palatului de Justiție, fără a izbuti să găsească intrarea. I se anulează amenda.

Din teama absurdă de-a nu mă face remarcat, n-am luat note în legătură cu primul proces; un atentat la pudoare (vom avea de judecat cinci). Acuzatul este achitat; nu pentru că vinovăția lui n-ar fi sigură, ci pentru că jurații socotesc că nu e cazul să fie condamnat numai pentru atâtă lucru. Nu fac parte din juriu în acest proces, dar în timpul suspendării ședinței îi aud vorbind pe cei care au făcut parte din el; câțiva sunt indignați că i se răpește Curții timpul cu asemenea fleacuri, care se comit, spun ei, în fiecare zi și pretutindeni.

Nu știu cum au procedat pentru a obține achitarea, recunoscându-l totodată pe individ vinovat de faptele de care e învinuit. Probabil că majoritatea a scris deci pe foaia de vot, împotriva oricărui adevăr, „Nu“, ca răspuns la întrebarea: „E vinovat X... de... etc...“. Vom întâlni cazul nu o dată, și aştept, pentru a vorbi mai pe larg despre el, alt proces, în care am făcut parte din juriu și am asistat la tulburarea, la adâncă neliniște chiar, a anumitor jurați, în fața unui chestionar astfel formulat încât îi

obligă să voteze împotriva adevărului, pentru a obține ceea ce ei socotesc a fi dreptatea.

*

Al doilea proces din chiar aceeași zi mă găsește pe banca jurațiilor și îl aduce în fața mea pe acuzații Alphonse și Arthur.

Arthur este un Tânăr escroc cu mustață subțire, cu fruntea pleșuvă, cu privirea puțin rătăcită, având înfățișarea unui personaj dintr-un tablou de Daumier. Se dă drept vânzător în magazinul unui anume domn X...; dar din depozitele martorilor reiese că domnul X... nu are magazin.

Alphonse e „comis-voiajor”; îmbrăcat cu un pardesiu bej cu revere late de mătase de culoare mai închisă; păr pieptănat lins, de-un castaniu-închis; față roșie; privire dulceagă, mustăți groase; înfățișare falsă și arrogантă; treizeci de ani. Trăiește în Le Havre cu sora lui Arthur; cei doi cununați sunt intim legați de multă vreme; acuzația apăsa și asupra lor.

Afacerea e destul de încurcată; e vorba mai întâi de un furt destul de important de blănuri, apoi de o spargere având drept rezultat, în afară de dezordinea pricinuită, doar furtul unei pungi de tutun de trei franci și al unui carnet de cecuri inutilizabile. Primul furt nu poate fi reconstituit, iar învinuirile rămân atât de vagi, încât acuzația insistă mai curând asupra celui de-al doilea; dar nici în această privință nu se știe nimic precis; se fac apropieri între o serie de fapte mărunte, se emit presupuneri, se trag concluzii...

Neavând nicio certitudine, acuzația îi implică solidar pe ambii acuzați; dar sistemul lor de apărare e diferit. Alphonse înfruntă totul cu nepăsare, își supraveghează

atitudinea, râde spiritual la anumite observații ale președintelui.

- Fumai țigări de foi.
- Oh! răspunde el disprețitor, havane de douăzeci și cinci de centime!
- Nu spuneai chiar același lucru în fața judecătorului de instrucție, rostește ceva mai târziu președintele. De ce n-ai continuat să negi?

– Întrucât am văzut că asta avea să-mi aducă neplăceri. răspunde el râzând.

E perfect stăpân pe sine și își dozează în mod foarteabil tăgăduirile. Ocupațiile sale de comis-voiajor rămân foarte îndoioelnice. Se spune despre el că e „amantul” unei fete bătrâne de șaizeci de ani. Protestează: „Mie ca o mamă“.

Face asupra jurațiilor o impresie deplorabilă. Își dă oare seama? Fruntea, treptat, începe să-i lucească de sudoare...

Arthur nu-i câtuși de puțin mai simpatice. Părerea juriului și că, la urma urmei, dacă nu e sigur că au săvârșit *aceste furturi*, e probabil că au săvârșit altele; sau că vor săvârși; că trebuie deci băgați la răcoare.

Totuși noi nu-i putem condamna decât pentru *acest furt*.

– Cum aş fi putut să-l săvârșesc? spune Arthur. Nu eram în Le Havre în acea zi.

Dar s-au găsit în camera amantei sale bucați dintr-o carte poștală, scrisă de mâna lui, care e timbrată din Le Havre la 30 octombrie, ziua în care s-a comis furtul.

Or, iată cum se apără Arthur:

– I-am trimis, spune el în esență, în acea zi amantei mele nu o carte poștală, ci *două*, și cum fotografile de pe

ele erau „cam deocheate“ (e vorba de Adam și Eva de la catedrala din Rouen), le strecurasem, lipite una de alta pe partea cu fotografia, într-un singur plic transparent, după ce scrisesem adresa și pe o parte și pe alta, le timbrasem pe amândouă și perforasem plicul în dreptul timbrelor, pentru a permite stampilarea amândurora. La plecare n-a fost stampilat, probabil, decât un singur timbru. La sosirea în Le Havre, funcționarul de la poșta l-a stampilat pe celălalt; așa se face că poartă stampila din Le Havre.

Iată, cel puțin, tot ce-am izbutit să înțeleg din tăgăduielile lui confuze, bruscate de un președinte a cărui părere e gata făcută și care e foarte hotărât să nu mai audă nimic nou. Mi-e foarte greu să înțeleg, să aud chiar, ceea ce spune Arthur, care, mereu intrerupt, începe în cele din urmă să se bâlbâie; jurații, al căror interes nu izbutește să-l capteze, renunță să-l mai asculte.

Sistemul lui de apărare e totuși cu atât mai plauzibil, cu cât e foarte puțin verosimil ca un escroc atât de abil, cum pare a fi Arthur, să fi lăsat în urma sa – ce spun? să fi creat –, chiar în seara furtului, o asemenea dovadă împotriva lui însuși. Mai mult, dacă se află în Le Havre, ce nevoie avea să-i scrie amantei lui la Le Havre, când putea tot atât de bine să se ducă la ea?

Știu că jurații au dreptul, fără să intervină direct în dezbatere, să se adreseze președintelui pentru a-l ruga să pună acuzațiilor sau martorilor cutare întrebare, socotind-o în măsură să limpezească dezbatere sau convingerea lor personală, pe care totuși nu trebuie să și-o arate... Voi îndrăzni să mă folosesc de acest drept?... E greu de imaginat ce emoție resimți când trebuie să te ridici și să iezi cuvântul în fața Curții... Dacă vreodată va trebui să „depun mărturie“, sunt sigur că-mi voi pierde cumpătul!

Dar dacă m-aș afla pe banca acuzațiilor! Dezbaterile sunt pe cale să ia sfârșit; nu-mi mai rămâne decât o clipă. Îmi adun tot curajul, simțind că, dacă nu-mi înving de data asta timiditatea, nu voi mai îndrăzni să vorbesc cât va ține sesiunea – și, cu o voce gâtuită:

– Domnul președinte ar putea să-l întrebe pe funcționarul de la poșta care a depus mărturie acum câteva clipe dacă timbrarea de la plecare diferă totdeauna de cea de la sosire?

Căci dacă ar fi posibil să se constate că timbrul a fost într-adevăr stampilat la sosire, cum pretinde Arthur, și nu la plecare, cum pretinde acuzarea, ce-ar mai rămâne din aceasta?

E lipsede că președintele, care nu a urmărit argumentarea încâlcită a lui Arthur, nu înțelege ce vreau cu această întrebare; totuși, plin de bunăvoiță, îl cheamă pe martor:

– Ai auzit întrebarea domnului jurat? Te rog să răspunzi.

Funcționarul se lansează atunci într-o lungă și complicată explicație care tinde să facă dovada că, orele de plecare nefiind aceleași cu orele de sosire, confuzia nu e posibilă; că, de altfel, scrisorile care vin și scrisorile care pleacă nu se timbrează nici măcar în același local etc. Totuși nu răspunde la singurul lucru care mă interesează, și nu știm nici acum mai bine decât înainte dacă s-a putut constata că timbrul de pe bucată de carte poștală este în mod efectiv și sigur un timbru de plecare și nu de sosire.

Între timp martorul și-a terminat *explicația*.

– Domnule jurat, sunteți mulțumit?...

Încerc să formulez o nouă întrebare, mai categorică decât prima. Pot oare spune că nu, că nu sunt mulțumit,